

על לכתו של כוכב

לזכר דניאל רייזנר ע"ה, אל"מ (במיל') ועורך דין מן השורה הראשונה.

דניאל רייזנר הותיר חותם. הדברים שנשמעו בהלוייתו על ידי משפחתו, שותפיו, לקוחו, עמיתו מצה"ל לא היו בחינת "אחרי מות קדושים אמור" אלא קושט דברי אמת. אוסיף מקצת זכרונות ונטפי דמעה.

הכרתי את דניאל אי שם ב-1993-1994 כשכיהנתי כראש משלחת ישראל להסכם השלום עם ירדן. דניאל היה רב סרן צעיר בענף הדין הבינלאומי דאז, שהוצב לסייע למשא ומתן בנושאים הצבאיים, אך עד מהרה נשאב גם לנושאי המים – בעיקר – והגבול. זאת לדעת, שכבר מראשית העברתו של המשא והמתן מוושנינגטון, שם התנהל מאחרי ועידת מדריד ב-1991, גרמנו לכך שיהיו קשרים ישירים בין שני הצבאות, צה"ל והירדני, ולא באמצעות משקיפי האו"מ כפי שנהג בתקופות קודמות. בנושאי המים כבר היו קשרים ישירים מסוג מיוחד עם ירדן עוד מראשית שנות השמונים. המים היו חלק חשוב במשא ומתן על הסכם השלום, וראש תת הועדה לענייני מים נח כנרתי המנוח מכנרת, איש שדה מיומן, אימץ את דניאל כיועץ המשפטי לתת הועדה. נח ואחרים היו מומחי מים. דניאל תרם את הממד המשפטי והניסוחי כבקי מאז ומעולם. הוא התבלט מיד ככוכב, בידע המשפטי ובאנגלית המשובחת, בכושר הביטוי בכתב ובעל פה, ולא פחות מאלה – באישיותו הכובשת ובחוש ההומור שידע לפתוח לבבות. עדות מיוחדת לכך היא מה שנכתב עליו מפי הצד השני למשא ומתן. בספרם של ד"ר עבד אל-סלאם מג'אלי ראש משלחת ירדן ואחר כך ראש ממשלתה, ד"ר ג'ואד ענאני, שר ירדני בכיר, וד"ר מונטר חדאדין, איש המים הקשוח, Peace Making (2006) על הסכם השלום מאחורי הקלעים, נכתב על דניאל כי היה "ג'נטלמן אמיתי ועורך דין ידען"; מחמאה לא שגרתית לצד השני של שולחן המשא והמתן. כשלעצמי לא הופתעתי. במשא ומתן, אמון מן הצד השני, הנובע מאמינות של "מלה זו מלה" וממתן כבוד טבעי, הוא נכס צאן ברזל, לא רק כענין של נימוס אלא גם כמועיל מאד בהשגת תוצאה טובה. דניאל גילם תכונות אלה.

לימים, באמצע שנות התשעים, ביסס דניאל את מעמדו כדמות בולטת שרבים משחרים לפתחה בתחום המשפט הבינלאומי, במיוחד במהלכי השלום. תמיד הבקיע אל עומק הנושאים ואל עמקי הלבבות. בשנים מאוחרות יותר, בהיותי היועץ המשפטי לממשלה ודניאל ראש מחלקת הדין הבינלאומי בפרקליטות הצבאית הראשית. היה לנו קשר הדוק, כמובן לצד הפרקליטים הצבאיים הראשיים. בנושאים שעל הפרק, וזכורני שיח עמו באשר לפעולות צה"ל בלבנון, דברים שהם אקטואליים גם היום, במיוחד נוכח פעולות אוריות של צה"ל, והצורך להישמר ככל הניתן מפגיעה באזרחים, בשעה שהאויב פועל מתוך אוכלוסיה אזרחית, אתגר לא פשוט גם משפטי. כך גם בנושאים הקשורים לסוגיה הפלסטינית.

וזכורה לי אנקדוטה : בינואר 2001, ערב חילופי הנשיאים קלינטון-בוש הבן בארה"ב, פנה אלי ראש הממשלה אהוד ברק בעודי בנסיעה לתל אביב ביום חמישי לפנות ערב, וביקש להכין מכתבים לכל השחקנים הרלבנטיים – קלינטון, בוש, יו"ר הקהילה האירופית פרסון השוודי, מזכ"ל האו"מ, הנשיא מובארכ, המלך עבדאללה, ערפאת. המסר היה שכל מה שהוצע מטעם ישראל בקמפ דייויד 2000 ובמיוחד בשיחות טאבה (בהן לא השתתפתי), כיון שנדחה על ידי הפלסטינאים, אינו תקף עוד והוא כעפרא דארעא. תוך הנסיעה הכנתי טכסט והתקשרתי לדניאל שאבוא למשרדו. במיומנותו השלמנו את המלאכה. כמובן הודעתי לברק על השתתפות דניאל, שהיתה מקובלת עליו. למחר הודיע לי ברק בטרם כניסת השבת כי כל המכתבים יצאו. סיפרתי סיפור זה כדי להציג עוד פן של המעמד שרכש לו דניאל אצל כולנו.

מרים רעייתי ואנכי היינו בכלולות דניאל ודיינה, שגם אותה הכרנו בשירות הציבורי. דיינה ודניאל רצו בחתונה יהודית בנוסח משלהם, והרב מסדר הקידושין היה רב אב שכול מן התנועה ליהדות מתקדמת (הרפורמית). לימים סיפר לי דניאל לא אחת על תכנים יהודיים בחינוך ילדיו בעירם מודיעין.

דניאל הוא אבידה אמיתית, בכל קנה מידה, בראש וראשונה למשפחתו שעטפה אותו באהבה בסבל התקופה האחרונה; יהי רצון שיתאוששו ככל האפשר, ויהא הבעל, האב והאח האהוב מליץ יושר להם. שנית, למשרד הרצוג בו היה מבכירי השותפים ומן המוערכים על ידי כולם. ושלישית, ולא פחות – למדינת ישראל ששירת בנאמנות, במסירות, ביעילות ובהצלחה במדים ובלא מדים, משרת ציבור שלא רבים כמותו.